

ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ ДЕТЕКТИВ

ВАСИЛЬ ДОБРЯНСЬКИЙ

**ШІСТЬ ПРАВИЛ
КАПІТАНА ФРЕНЧА**

Харків
«ФОЛІО»
2024

Правило перше

«Є люди і людська. Слід їх розрізнати»

1

Мене кличуть капітан Френч. Все поліцейське управління так звертається. Та й не тільки. Злочинці теж. Насправді моє прізвище Кривокульський. Борис Павлович Кривокульський. Капітан Кривокульський. Погодьтеся, звучить мило і приємно. Хочеться зазирнути у поліцейське посвідчення, щоб переконатися. Де мої предки відкопали це прізвище, не знаю. Один прадід шив кінську зброю. Швець Кривокульський. Був відомий тим, що обрамляв кінське сідло золотою ниткою. Я підшиваю (гм, у молодості підшивав) кримінальні справи старомодною дратвою. Ми з ним майже колеги. Інший предок захопився солодкою випічкою. Кажуть, до його пекарні щоранку шикувалася черга. Крамничка так і називалася — «Солодощі Кривокульського». Зараз у тому приміщенні зоомагазин, там щебечуть пістряві папути.

Мені 48... ні, ось уже скоро 49 років. Я на пенсії. У мене рубець-п'ятак від кулі під лівою ключицею і шрам від ножа за правим вухом. Мене виперли на почесний відпочинок, коли я заїхав у зуби приїжджому майору, який пхав палиці у слідство. Ця паскуда з Києва настрочила на мене донос. Полковнику Березі не залишили вибору: або він звільняє капітана Кривокульського, або

нас обох виганяють зі служби. Начальник поліції обрав, звичайно, перший варіант, хоч ми й приятелі зі студентства.

— А не будеш кулаками розмахувати! — одним розчерком підписав мій рапорт. Папір порвався. Потемнілі очі люто кидали чорними блискавками. — Борисе, я скаженію. Серце гупає, наче хоче вискочити. Горло стисло, дихати нічим... Ти ж знаєш, у мене тиск. Мені не можна хвилюватися. Так і дав би тобі помежи очі! Рідко хто виводить мене з рівноваги. Але ти дістав! Дуже дістав. Наша дружба не допоможе. Ось прямо зараз накажу викинути твої речі з кабінету. Здай зброю, посвідчення, і щоб ноги твоєї тут не було! А я піду у відпустку, бо вже заїбали майорові скарги.

Модест Михайлович, звісно ж, правий. Уміє елегантно висловлюватися. Йому по чину це дозволено.

Я мовчав, бо що тут скажеш?

Мабуть, не з того боку приклав кулаком столичного посланця.

У полковника на просторому столі чисто, хоч маршируй. Вишколений френч. Ані пилінки, ані зайвого папірця. Кілька ручок перед ним і чорна течка. Туди капрал Дем'янова з приймальні кладе папери на підпис. Зліва біля чашки з чаєм бере розгін на зліт стрімкий СУ-25 із пластмаси. На ньому номер 57. Кожен, хто заходить у кабінет Берези, втуплюється у той літачок і надовго зависає, губить нитку розмови. Якби там лежала кобура чи навіть пляшка з коньяком, це було б зрозуміло. Але навіщо полковнику поліції на столі ця дитяча модель? Коли проривало, начальник управління, збуряковівши, рявкав: «Полечу, щоб вас, противні морди, не бачити!». У юності він хотів стати льотчиком. Та помилився дверима — два інститути були поряд. Зрештою, яка різниця? І там, і там обіцяли погони.

Отут якраз пора повернутися до мого прізвиська. Власне, це я так прозвав полковника Березу. «Френч на місці?» — питав офі-

церів у черговій частині і кивав на сходи, що вели до кабінету начальника поліції. Вони пирхали. Не треба нічого додавати — пів міста знало про любов полковника до поліцейської форми й начищених черевиків. Все на ньому новеньке, мов з голочки. Дві прибиральниці постійно ходили по управлінню з мокрими ганчірками. Час від часу звільнялися, не витримавши гонінь начальника. Модест ще з інституту показував, що неодмінно стане керівником. У таких педантів завжди все йде з випередженням графіку. Поки я дослужився до капітана (двічі ледь не здерли погони за вигадані порушення), Береза вже подумував про генеральську папаху. Отож, Френч та й годі. Краще не скажеш.

Але хлопці повернули навпаки. Обізвали Френчем мене. Капітан Френч Кривокульський. Іржали, мов коні. Їм це прізвисько зайшло. Кляті зубоскали! Так і причепилося. Навіть полковник прочув про цю історію й поблажливо засміявся. До чистого, мовляв, бруд не прилипає. А я, значить, не чистий?..

Нечистий капітан Френч?..

Береза придумав один фокус. Коли йому непереливки, у слідчому відділі запарка, починають зависати кілька резонансних «глухарів», кличе мене до себе в кабінет, дістає заготовлений бланк і тицяє:

— Підпиши!

— Що, знову в калюжу сіли? — запитую, розглядаючи почервоніле від кров'яного тиску обличчя полковника.

— Ні, все нормально, — Модест Михайлович старанно витирає носовичком модель літачка.

Акуратист і формаліст. Можна побитися об заклад, що кожного разу перед нашою зустріччю він консультується з обласним начальством. Гра очевидна. Я служу псом, якому кидають палицю. «Фас! Принеси!». Видруковані бланки виказують його.

— Це ж я так про тебе дбаю. Закиснеш там на квартирі, помреш, чого доброго, й ніхто не знатиме.

Скаже таке — «чого доброго». Я не збираюся виходити у повну відставку. Не діждуться! Живу з котом Василем. Нам вистачає місця в однокімнатній квартирі. Василь з балкона перелазить на гілку липи і так виходить гуляти. У нього свій графік. Повертається, коли хоче. Я не заперечую. Щоправда, іноді на автоматі зачиняю двері. Тоді котяра роздратовано шкребе пазурами по склі, будить серед ночі. Іноді на вихідні донька привозить онука Дмитрика. Чудова дитина! Втупиться у планшет, і до сраки йому дід. Отак ми кожен у своєму кутку й живемо. Я біля телевізора. Не включаю, дивлюся на екран, міркую, про що там брешуть. Іноді згадую Любу. Люба — моя дружина. Колишня. Років двадцять тому поїхала у відрядження у дивне місто Борзна, де відкривали відреставровану козацьку церкву. Грала на арфі й співала оксамитовим сопрано. Мабуть, порвала струни, поранила серце. Не повернулася. Звісно ж, вона не Кривокульська. Вона Любов Пісенна. У нас з донькою нема такої музичної культури. Не доросли... Кіт Василь несамовито дере крісло, яке ненавидить. Йому не втямки, що крісло не винне. То я сів на нього, не завваживши в сутінках. Крику-зойки було, аж сусіди позбігалися. Дмитрик мовчки сопе на канапі, занурений у зелений екран, що квакає. Мені хочеться торкнутися до нього, вирвати з потойбіччя. Однак хлопчик незадоволено відхиляється.

Донька Леся з подругами у вихідні «влаштовує особисте життя». Воно в неї невлаштоване. Дмитрик є, а чоловіка нема. У подруг теж по дитинці. І мисливський приціл в очах. Того й дивися, знову когось уполюють. На другого Дмитрика.

Заява підписана. Від сьогодні я — т. в. о. слідчого-консультанта. Навіть з оплатою. Все продумано, комар носа не підточить.

У полковника Берези діловодство таке ж чисте, як його стіл.

Я вже здогадався, чого мене покликали. П'ять днів тому грохнули у своєму кабінеті власника великої будівельної компанії «Твій дім» Захара Кирпу. Вбили з вигадкою — куля в голові, зброї нема. Сьомий поверх. Секретарка клянеться, що ніхто в кабінет до начальника не заходив. І не виходив. Вона сиділа на місці, нікуди не відлучалася. Пострілу не чула. Забігла нагадати про нараду. Побачила шефа на підлозі, з діркою у чолі. До того ж у той день пропав шістнадцятирічний син убитого Валерій. Пішов на навчання у коледж і не повернувся.

П'ять днів — ціла вічність. Надто якщо йдеться, наприклад, про викрадення людини. А виключати таку версію зі зниклим сином не варто. Його можуть тримати у заручниках до розв'язання проблеми спадку. Чи сплати викупу. Я не люблю підтирати за жовторотиками зі слідчого відділу. Але ж полковник Береза тільки для того й кличе. Тут у нас паритет бажань: Модест звітує про розкриття злочину, а я ненадовго втікаю від вимогливого муркотіння kota Василя. Щоб він скис! Недавно притягнув на балкон розтерзану ляльку. Я став ногою і потерп. Лялька заверещала, аж у мене рука потяглася до пістолета, якого відібрав колишній однокурсник.

Втім, я маю нагородний «Макаров». Часто розбираю, чищу, зважую на долоні. 733 грами без обойми.

Навіщо він мені? Може, загнати патрон у ствол, зазирнути у цівку та й по всьому?..

— Ось тут, поглянь, — полковник витягнув із шухляди сіру течку і кинув переді мною. — Убивство Захара Кирпи. Болить, ніби гнилий зуб.

— Я здогадався, — притягнув до себе справу. — А на словах що скажеш?

Модест Михайлович скривився, ніби йому й справді зачепили рану. М'явся, здавалося, щось недоговорював. Я знаю його, як облупленого. Зо дві-три задні думки завжди тримає в запасі. І не виказує їх до пори до часу.

— Та що скажу? — нахмурено глянув уліво, на літачок. — Змодельоване вбивство. Не імпровізація. Це по-перше. А, по-друге, там страшенні гроші. Просто уявити не можу, про які суми йдеться. Он, бачиш? — махнув рукою за вікно. — Вже поліцію підпирають. Забудували — ні пройти ні проїхати. Патрульні екіпажі лаються, розминутися не можуть.

Біля поліції колись зеленів парк. Тепер там блищать вікнами висотки. Полковник Береза якось grimнув у міській раді, що поліцію оточують, за горло душать. Йому тицьнули під носа статдані про ріст домашніх крадіжок і вуличних пограбувань. Оце його робота, а не будівельні паркани.

— Іноді я тобі заздрую, друже, — подобрів Береза. — Сидиш собі вдома, ніхто на тебе не найжджає. А тут... Блядська комерція газу пускає, атакує.

В інші часи після таких слів він наливав по п'ятдесят грамів коньяку і ми пили, згадуючи молоді роки. Але тепер лікарі сказали йому зась, не можна. З тиском не жартують. Ну, це ще не ясно, з яким тиском заборонено жартувати: начальства згори чи собачої крові, що переповнює наші жили. Копи ж не люди. Копи пси, які діють за командою. Йде підміна понять і мотивацій. Не охорона закону, а захист інтересів.

Чиїх? А як випадє. Держава тут остання в черзі. На жаль.

Я навіть радий, що Модест мене звільнив.

«Блядська комерція газу пускає», — це він точно сказав.

— І не мрій — місцями не поміняємося, — помахав я на нього пальцем. — Зізнавайся, що недоговорюєш?

— Борисе, Христом Богом молю. Не пхай носа, куди не по-
сять, — коротко глипнув на мене полковник.

— Ти ж мене знаєш! — щиро відповів.

— Та знаю! Тому й попереджаю, — ані на йоту не повірив
у мою щирість Береза. — Брат убитого бізнесмена Аркадій Кир-
па — колишній мент із київського главку. Зараз крутиться у по-
літиці. У нього залишилися погони, пришиті до шкіри. Примчав
сюди і керує. Зв'язками хизується, на мене пре...

— А що ж твої хвалені новобранці? — нагадав йому про ви-
пускників юридичної академії, яких він запросив після мого звіль-
нення.

Лейтенанти-слідчі Руслан Вдовін і Олег Микитюк, як мій
онук Дмитрик, теж не від світу цього. Без гаджетів ані кроку. Але
амбіцій — через край. Відставного капітана Френча на дух не пе-
реносять. Ну що ж, це взаємно. Нема нині поліції. Одна профана-
ція. Як полковник Береза ними керує? Це ж два різні континенти.
А посередині — Мертве море. І ріки лайна.

— Іди вже! Не шарпай нерви, — роздратовано махнув ру-
кою на двері Модест Михайлович. — Щовечора доповідай!

«Еге ж, — мовчки відповів я. — Нема мені що робити».

2

Тепер до справи. Я уважно вивчив папери, які передав пол-
ковник. Новачки-лейтенанти попрацювали добре. Склали хро-
нометраж, де перебували працівники офісу на момент убивства
свого шефа. Захара Кирпу застрелили приблизно з 10.05 до 10.35
ранку. Четвертого вересня об 11 годині в компанії мала відбутися
важлива нарада з приводу земельного аукціону, який оголоси-
ла міська влада. Привабливий вільний майданчик розміщувався

недалеко від центру міста, на перетині двох магістралей. Там згідно з генпланом переможець аукціону мав звести житловий і торговий комплекси плюс спортивний зал із басейном. Жирний кусок. На нього кинули оком добрий десяток місцевих бізнесменів і кілька з Києва. Битва намічалася ще та. І ось одного з головних претендентів ліквідовують пострілом у перенісся. На знімку рана прямо між бровами. На аскетичному обличчі Захара Кирпи, здавалося, застигла гримаса подиву. Смерть застала його зненацька. Біля тіла лежав бронзовий ніж для розрізання конвертів і паперів, неначе вбитий хотів ним від когось захиститися. Я прочитав вигравіюваний напис: «Рапіра короля Георга V». Кумедна річ. На фото, як справжня. Зроблена під старовину. Та проти кулі безсила. Жодних слідів боротьби. У кабінеті ідеальний порядок. Біля комп'ютера чашка з кавою. Склянка з газованою водою. Певне, секретарка зранку подала. Документи, телефон... Ще один телефон. Запальничка, цигарки, попільниця у формі черепахи. Він куриє. З висоти сьомого поверху видно частину міського краєвиду і телевежу. Вікно велике, на пів стіни, одна рама відкрита. З лівого боку вікно трохи затягнуто цупкою шторою. Мабуть, від сонця.

Робоча обстановка. Все звичне. Крім трупа на картатому килимі. За свідченнями тієї ж секретарки, із кабінету шефа нічого не зникло. Лейтенант Олег Микитюк двічі перепитав, чи нічого не пропало. Дівчина двічі, не вагаючись, підтвердила, що все на місці. Кому ж, як не їй, краще знати обстановку у боса?

Шухляди не розкриті. Сейф замкнений.

Була одна мета — убити господаря кабінету.

«А його сина викрадають. Сина ж то навіщо викрадати?»

Охоронець, який водночас виконував обов'язки водія, сидів біля секретарки, гортав журнали. Хіба з тих дрімлюг може бути якийсь толк?

ЗМІСТ

Правило перше «Є люди і людиська. Слід їх розрізняти»	3
Правило друге «Ніколи не повертайся спиною до ворога»	60
Правило третє «Фальшивий доказ іноді здається справжнім»	107
Правило четверте «Три пишемо — один в умі»	161
Правило п'яте «У рай не проситися. Смерті не боятися»	192
Правило шосте. «Стріляй першим. Потім розберешся»	210